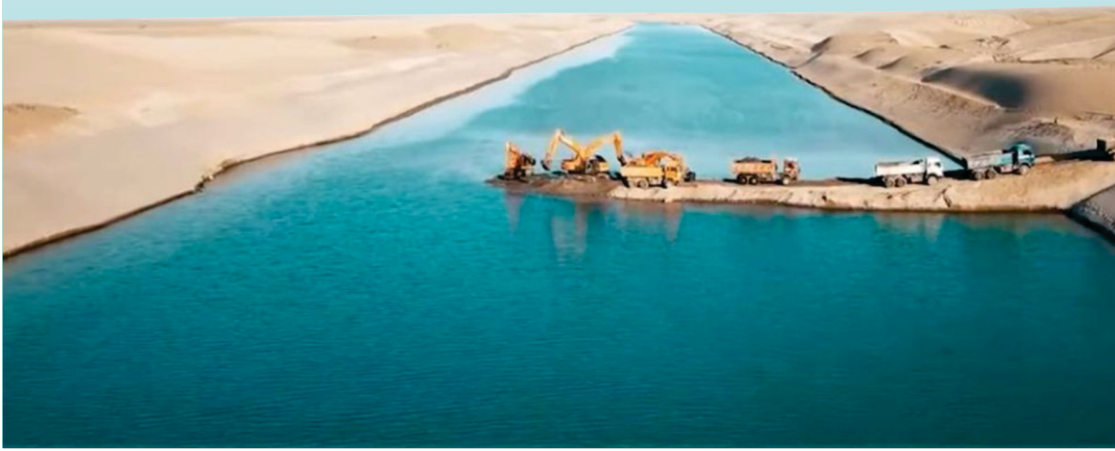

د افغانستان د اوبو مدیریت او د اوبو سیمه ییزه ډیپلوماسي

د سیمینار د مقالو ټولګه

د افغانستان د اوبو مدیریت او د اوبو سیمه ییزه ډیپلوماسي

د سیمینار د مقالو ټولګه

Afghanistan's Water Management and Regional Water Diplomacy

ISBN 978-9936-661-95-0

9 789936 661950

2023

د افغانستان اسلامي امارت
د علومو و اکاډمي
معاونیت بخش علوم بشری
مرکز مطالعات منطقه یی

د افغانستان د اوبو مدیریت او د اوبو سیمه ییزه ډیپلوماسي

د سیمینار د مقالو ټولگه

۱۴۰۱ هـ.ل.

د کتاب ځانگړنې:

د افغانستان د اوبو مدیریت او د اوبو سیمه ییزه ډیپلوماسي
د سیمینار د مقالو ټولگه

کتاب نوم:

ایدیټ او اهتمام: څېړندوی عبدالصبور مبارز

چاپ کال: ۱۴۰۱ هـ.ل.

څېړونکی: د افغانستان د علومو اکاډمي، د اطلاعاتو او عامه اړیکو ریاست

چاپ شمېر: ۵۰۰ ټوکه

چاپ وار: لومړی

چاپ ځای:

ISBN:

تر پورته سرلیک لاندې علمي-څېړنیز سیمینار په ۱۳۹۹ هـ.ل. کال کې ترسره شوی و، خو د وروستیو سیاسي بدلونونو له امله یې د مقالو د ټولگې چاپ وځنډېد، چې تر بیا کتنې وروسته په ۱۴۰۱ هـ.ل. کال کې چاپ شو.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لیکچر

- موضوع
- مخ
- ج یادداشت مرکز یادداشت مرکز
- ۱ د افغانستان د علومو اکاډمي د رئیس وينا د افغانستان د علومو اکاډمي د رئیس وينا
- ۵ د اوبو ډیپلوماسي، له شخړې تر همکارۍ د اوبو ډیپلوماسي، له شخړې تر همکارۍ
خېړنوال بخت محمد بختیار
- ۲۱ آب‌های فرامرزی افغانستان در پرتو کنوانسیون‌های بین‌المللی آب‌های فرامرزی افغانستان در پرتو کنوانسیون‌های بین‌المللی
پوهنیار محمد علم آرام
- ۴۹ د کابل سیند حوزه او د راتلونکو احتمالي ننگونو حل لارې د کابل سیند حوزه او د راتلونکو احتمالي ننگونو حل لارې
پوهاند محمد بشیر دودیال
- ۶۹ آب و امنیت ملی در افغانستان آب و امنیت ملی در افغانستان
پوهندوی سیف الله ضیایی
- ۹۱ د چین د اوبو ډیپلوماسي د چین د اوبو ډیپلوماسي
خېړندوی عمران زکریا
- ۱۱۱ تاثیر رودخانه هلمند بر روابط افغانستان و ایران تاثیر رودخانه هلمند بر روابط افغانستان و ایران
دکتور فاروق انصاری
- ۱۳۱ د کابل اوبیزه حوزه: ننگونې او حل لارې د کابل اوبیزه حوزه: ننگونې او حل لارې
پوهاند عبدالغیاث صافی او استاد محمد یاسین صافی
- ۱۵۳ پروژۀ «گاپ» ترکیه و تبعات سیاسی و محیط زیستی آن در منطقه پروژۀ «گاپ» ترکیه و تبعات سیاسی و محیط زیستی آن در منطقه
محقق فوزیه فضلی
- ۱۶۹ هایپروپولیتیک او د افغانستان د اوبو ډیپلوماسي هایپروپولیتیک او د افغانستان د اوبو ډیپلوماسي
برکت الله اریوبي

- مشکلات آبی افغانستان با کشورهای همسایه و راه‌های حل آن ۱۹۱
معاون سرمحقق سید عمر اعزامی
- په مرکزي اسيا کې د اوبو مدیریت او پر افغانستان یې اغېزې ۲۱۷
څېړندوی رحمت الله همت
- اختلافات آبی در جنوب آسیا ۲۳۷
محقق بسم الله رنجبر
- د هېواد په اقتصادي پراختیا کې د اوبیزو سرچینو اهمیت ۲۵۱
څېړنیار رفیع الله عرفان
- مدیریت منابع آب: فرصت‌ها و چالش‌ها ۲۷۹
انجنیر عارف میرخېل
- قطعنامه سمینار مدیریت آب‌های افغانستان و دیپلوماسی ۲۹۷

یادداشت مرکز

اهمیت آب و نقش حیاتی آن با وجود پیشرفت‌های شگرف در زنده‌گی انسان‌ها؛ پابرجا بوده و آب به عنوان یکی از منابع اصلی تامین کننده نیازهای روزانه فردی و مهمترین عامل فعالیت‌های اقتصادی، صنعتی، زراعتی، اجتماعی و فرهنگی و نیز به عنوان عنصر تعیین کننده توسعه جوامع بشری، دارای اهمیت بوده و بنابر شواهد تاریخی، بسیاری از تمدن‌های بزرگ باستانی در کنار رودهایی چون رود نیل، سند، هوانگ هو (رود زرد) و دجله و فرات شکل گرفته‌اند. اما با وجود ارزش حیاتی آب در عصر حاضر، تعدادی از جمعیت جهان به آب آشامیدنی سالم دسترسی نداشته و این احتمال نیز وجود دارد تا با شدت گرفتن تغییرات آب و هوا، رشد جمعیت، توسعه صنعت و در کنار آن عدم توازن در دسترسی به آب‌های شیرین، مشکلات و چالش‌ها برای دسترسی به آن بیشتر گردد. همچنان باید یادآور شد که آب دارای ماهیت متحرک بوده و از جایی به جای دیگر در حالت جریان و تغییر می‌باشد. خصوصیت متحرک آب از لحاظ جغرافیای سیاسی منجر به بروز و شکل دهی اختلافات، همکاری‌ها، مذاکرات و تنش‌ها بالای منابع آبی، مدیریت آب، مسایل محیط زیست و نقش اقتصادی آب گردیده و به همین دلیل است که مسأله آب بخش جدایی ناپذیر مناسبات کشورها و سیاست خارجی آن‌ها تلقی می‌گردد. چنانکه در بسیاری از مناطق جهان آب را به عنوان یک عنصر کلیدی در سیاست شان مورد توجه قرار داده‌اند. چون اختلاف‌های ارضی و مرزی، چالش‌های امنیتی ناشی از مهاجرت‌ها و عدم مدیریت پایدار آب، توسعه کشورها را تهدید نموده و دولت‌ها را با چالش‌های بزرگ در سطوح ملی، منطقه‌یی و فرامنطقه‌یی رو برو می‌نماید و از طرفی هم درک جدی از اهمیت آب در میان برخی از جوامع بشری وجود نداشته و بالای قسمت بزرگ از آن مدیریت سالم اعمال نمی‌گردد، نیاز است به منظور جلوگیری از گسترش و عمیق‌تر شدن این مشکل، راه‌های

حل و رهیافت‌های علمی نتیجه‌بخش در نظر گرفته شود که بر اساس و بنیاد آنها، طرح‌ها و راه‌حل‌های مدیریت آب‌ها به گونه‌ی مسؤانه مورد توجه قرار گیرد.

افغانستان یکی از کشورهای است که دارای منابع آبی سرشار بوده و نیاز مند آن است تا آب‌هایش به گونه‌ی سالم مدیریت گردد؛ زیرا عدم مدیریت سالم و پایدار آب، توسعه‌ی کشور را تهدید و امنیت داخلی را با چالش روبرو می‌کند. بنابر اهمیت موضوع، مرکز مطالعات منطقه‌ی اکادمی علوم افغانستان طرح برگزاری سمینار علمی را در خصوص مدیریت آب‌های افغانستان و دیپلوماسی منطقه‌ی آب برای سال ۱۳۹۹ روی دست گرفت. روی این ملحوظ، پیشنهاد مرکز مطابق بند ۱۱ فیصله‌ی مؤرخ ۱۳۹۸/۱۰/۲۴ شورای علمی اکادمی علوم تایید و تصویب گردید. مطابق فیصله‌ی مذکور، مرکز مطالعات منطقه‌ی موظف گردید تا به تاریخ ۲۶ عقرب سال ۱۳۹۹، سمینار علمی- تحقیقی را تحت عنوان "مدیریت آب‌های افغانستان و دیپلوماسی منطقه‌ی آب" برگزار نماید.

سمینار مذکور تحت نظر کمیسیون علمی و با اشتراک پررنگ محققین، استادان پوهنتون‌های دولتی و خصوصی، پژوهشگران مراکز مطالعاتی، نخبگان و علاقه‌مندان موضوع در زمان معینه موفقانه برگزار گردید. در سمینار یاد شده محققین و دانشمندان از ابعاد مختلف به مسأله نگاه کرده و یک سلسله موضوعات کلیدی مربوط به مدیریت و دیپلوماسی آب را به کنکاش و مطالعه گرفته و نتایج تحقیقات علمی شان را ارائه نمودند. اکنون مرکز مطالعات منطقه‌ی افتخار دارد که مقالات علمی سمینار یاد شده را تحت عنوان: «مجموعه مقالات سمینار مدیریت آب‌های افغانستان و دیپلوماسی منطقه‌ی آب» به دست نشر می‌سپارد تا اولیای امور، محققین، استادان و سایر علاقه‌مندان از آن بهره‌مند شوند. در اخیر از همکاری و اشتراک محققین، استادان و مسؤولین نهادهای همکار یک بار دیگر ابراز امتنان و سپاس می‌نمایم.

با احترام

محقق محمد سرور احمدزی

رئیس مرکز مطالعات منطقه‌ی اکادمی علوم افغانستان